

op te stellen ontbraken. De definitieve structuur van de federale politie, de benoeming van haar mandatarissen, de verdeling van het personeel over de verschillende diensten, afspraken over de werking van de DIRCO en DIRJU, enz., ontbraken en leidde tot een plan dat bestaat uit een reeks van krachtlijnen. In dit plan wordt vooral aandacht geschonken aan de prioritaire problemen die de federale politie in 2001 zal aanpakken. De recurrente politiewerking is hierin onderbelicht wegens de grote hoeveelheid onbekenden.

De federale politie zal in het jaar 2001 prioritair aandacht schenken aan: diefstal en afpersing gewapenderhand, drugs georiënteerd naar de invoer en handel, mensenhandel en mensensmokkel, het witwassen van illegale vermogensvoordelen door criminele organisaties, de corruptie, verkeersongevallen met lichamelijk letsel en hooliganisme. Verder vormen het verzekeren van de continuïteit in de uitvoering van de opdrachten, de integratie van de eenheden en diensten in de nieuwe structuur, het proactief werken, de capaciteitsmeting en het nemen van initiatieven voor het verhogen van de integriteit van de politieambtenaren belangrijke prioritaire interne doelstellingen.

Dit plan werd op 27 november 2000 aan de kamer voorgesteld en wordt op 6 februari besproken in de senaat.<sup>1</sup>

E. ENHUS

## De constructie en verantwoording van een kennistoets voor het politioneel verhoor

### INLEIDING

In opdracht van het Ministerie van Justitie werd de afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie van de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Katholieke Universiteit Leuven, in december 1998 belast<sup>2</sup> met een quasi-experimenteel onderzoek naar de praktijk-effectiviteit van een voortgezette opleiding in de basisverhoortechnieken.<sup>3</sup> De centrale doelstelling van het onderzoek was tweeledig: in een eerste fase werden de nodige meetinstrumenten ontwikkeld (zie

verder); in een tweede fase werd voorzien in een evaluatie van de effectiviteit van deze voortgezette opleiding in de basisverhoortechniek.

In navolging van een vergelijkbare studie uit het Verenigd Koninkrijk (MCGURK, CARR & MCGURK, 1993), en in nauwe aansluiting met de doelstellingen van de voortgezette opleiding, werd geopteerd voor een meting die twee onderdelen bevat: enerzijds een *kennistoets*, waarmee het kennispeil van de onderzoekssubjecten met betrekking tot het verhoor wordt gemeten; anderzijds een *vaardigheidsproef*, waarin de onderzoekssubjecten moeten tonen welke vaardigheden zij correct kunnen toepassen bij de voorbereiding, uitvoering en rapportering van een politioneel verhoor. Bij gebrek aan bestaande meetinstrumenten op beide vlakken, diende in een fase, voorafgaand aan de eigenlijke effectmetingen, een kennistoets en vaardigheidsproef te worden ontwikkeld. Het vervolg van deze tekst neemt de constructie en wetenschappelijke verantwoording van de kennistoets tot haar voorwerp. Achtereenvolgens worden de uitgangspunten, de ontwikkeling van de itempool, de itemconstructie, de instructies, de scoring en het uitgebreide vooronderzoek aan bod.

### 1. UITGANGSPUNTEN

Het algemeen doel van de kennistoets is een betrouwbare uitspraak te doen over de kennis die een persoon heeft over een bepaald theoretisch onderwerp. De kennis inzake het verhoor die door de toets wordt bevraagd, omvat zowel theoretische als toepassingsgerichte kennis. Theoretische kennis vereist het oproepen van het ingestudeerde materiaal, terwijl toepassingsgerichte kennis nog een stap verder gaat. Bij dit laatste moeten bepaalde concepten kunnen worden toegepast op nieuwe situaties. Om te weten welke kenniselementen in de kennistoets aan bod dienen te komen, werd de basistekst 'Het politieel verhoor' thematisch opgedeeld in vier grote blokken of inhoudsdomeinen, nl. het wettelijk kader inzake het verhoor, de voorbereiding van een verhoor, het eigenlijk verhoor en de basisluistervaardigheden (VAN DE PLAS, 2000).

### 2. ONTWIKKELING VAN DE ITEMPOOL EN ITEMCONSTRUCTIE

Uit elk van deze vier domeinen werden vragen (items) geselecteerd in functie van de kennistoets. Er werden voor een *initiële versie* 85 vragen ontwikkeld. Dit hoge aantal vragen moest toelaten om genoeg materiaal te hebben voor aanpassingen en latere versies van de itempool. In een *tweede, aangepaste versie* werd, naar

1. Doc 50 0994/001 (Kamer) - 2-592/1 (Senaat).

2. Krachtens overeenkomst 9407465 tussen het Ministerie van Justitie en de K.U.Leuven.

3. Voor de krachtlijnen van deze basisverhoortechniek, zie VAN DE PLAS (2000). Deze publicatie is tot stand gekomen op basis van een sneuveltekst *Het politioneel verhoor*, die door het College van Procureurs-generaal voor opleidingsdoelenden werd goedgekeurd (Nota van het parket bij het Hof van Beroep te Antwerpen, nr. A 63/8-8, 29 januari 1999).

### 3. INSTRUCTIES EN SCORING

aanleiding van de resultaten van het eerste vooronderzoek, een aantal vragen weggelaten en andere toegevoegd. Zo ontstond er een bestand van 76 vragen. Met deze versie werd een tweede vooronderzoek georganiseerd. Naar aanleiding van dit tweede vooronderzoek werd de itempool teruggebracht tot 48 vragen. Deze *derde versie* werd vervolgens in een derde vooronderzoek opnieuw op grote schaal getest. Naar aanleiding van dit derde en laatste vooronderzoek werd één item uit de itempool verwijderd zodat er 47 vragen overbleven. Ongeveer 32 % van deze vragen betrof het juridische kader, 11 % van de vragen had betrekking op de voorbereiding, 30 % op het eigenlijke verhoor en 27 % ging over de basisluistervaardigheden.

Nadat er een consensus was bereikt over *wat* (de inhoudsdomeinen) er in de kennistoets aan bod diende te komen, stelde zich de vraag naar de meetmethode (*hoe* deze inhoudsdomeinen meten). In de kennistoets werd geopteerd voor een combinatie van open en meerkeuzevragen. Meerkeuzevragen hebben een aantal voordelen. Ze zijn relatief snel in te vullen waardoor er meer vragen binnen een bepaalde tijdsduur kunnen worden gesteld. Op die manier kan een inhoudsdomen breder aan bod komen. Meerkeuzevragen zijn ook gemakkelijker te scoren en te verwerken, en zijn bijgevolg objectiever en betrouwbaarder dan open vragen. Open vragen daarentegen leunen nauwer aan bij de realiteit van de verhoorpraktijk. Bij open vragen wordt daarenboven een beroep gedaan op de vrije herinnering, terwijl meerkeuzevragen beroep doen op de herkenning. Bij de formulering van elk item werd rekening gehouden met een aantal aanbevelingen. In eerste instantie werd er aandacht besteed aan een eenvoudig en ondubbelzinnig taalgebruik. Om redenen van efficiëntie werden de vragen in de kortst mogelijke vorm verwoord. Tevens werd gekozen om vooral positieve formuleringen te gebruiken. Negatieve formuleringen werden duidelijk in vetdruk aangegeven. Dubbele negaties werden maximaal vermeden. Bij de constructie van de antwoordcategorieën op de meerkeuzevragen (één juist antwoord en drie afleiders) werd aandacht besteed aan de grammaticale overeenstemming tussen stam (die de vraag- of probleemstelling bevat) en de antwoorden. Alle antwoorden dienden tevens van vergelijkbare structuur, complexiteit en lengte te zijn. Onbedoelde hints, woordassociaties of overlappende betekenissen binnen één item werden vermeden. Tot slot werd geprobeerd om de correcte antwoordalternatieven *at random* te verspreiden binnen de vier antwoordalternatieven.

Op basis van voorgaande principes kwam de kennistoets tot stand. De toets werd aan de respondenten aangeboden in de vorm van een toetsboekje. In dit toetsboekje wordt eerst uitleg verschaft over de vorm waarin de vragen worden gesteld, de wijze waarop de vragen dienen te worden beantwoord en de principes van de scoring. Het invullen van de toets is in principe niet aan een bepaalde tijdslimiet gebonden en kan zowel individueel als collectief gebeuren.

Voor een correct antwoord op een open vraag wordt één punt toegekend. Op één open vraag kon men een score van drie punten behalen. Blanco of foutieve antwoorden worden niet bestraft. Meerkeuzevragen, waarvan het correcte antwoordalternatief werd aangestipt, worden beloond met één punt. Voor foutieve antwoorden op de meerkeuzevragen wordt een giscorrectie van  $-0.33$  in rekening gebracht. Blanco antwoorden leveren winst- noch verliespunten op. Door deze scoringsprincipes te hanteren, kan de behaalde score op de definitieve toets (zie verder) theoretisch variëren tussen minimaal  $-10.89$  en maximaal 49.

### 4. VOORONDERZOEK

#### *Reviews en try-outs*

De eerste, ruwe versie van de kennistoets werd uitvoerig besproken met de leden van de Interpolitiële Werkgroep, alsook met enkele bijkomende sleutelinformanten van de drie (voormalige) politiediensten. De bedoeling van deze review was om een zicht te krijgen op de relevantie en grammaticale aspecten van de items uit de toets (leesbaarheid en taalkundige aspecten). Deze ronde resulteerde in de volgende opmerkingen: (1) te veel vragen over specifiek juridische details, (2) soms te complexe vraagstelling, en (3) te weinig praktijk- en toepassingsgericht. Naar aanleiding van deze opmerkingen werden er in een tweede versie van de itempool enkele vragen anders geformuleerd (open vorm in plaats van meerkeuze). De vragen die betrekking hadden op het juridisch kader, namen relatief af, niet alleen doordat bepaalde juridische vragen werden weggelaten maar ook omdat nieuwe toepassingsgerichte vragen over de eigenlijke uitvoering en de basisluistervaardigheden werden toegevoegd.

#### *Ië. t eerste vooronderzoek*

In het kader van het onderzoeksdesign met herhaalde metingen, was het tevens belangrijk een

goed zich te hebben op de moeilijkheidsgraad van de items uit de initiële pool. Daarom werd een collectieve afname georganiseerd bij 25 rijkswachters uit het district Leuven. Aan hen werd gevraagd (1) de kennistoets in te vullen, (2) de gepercipieerde moeilijkheidsgraad per item aan te geven op een vijfpunten Likertschaal en (3) eventuele globale bemerkingen te formuleren. De analyse leverde ten eerste statistische criteria op om al te makkelijke en al te moeilijke vragen weg te laten. Hierbij werd rekening gehouden met de werkelijk behaalde scores, alsook met de perceptie van de moeilijkheidsgraad door de bevroegde subjecten. Ten tweede werd ook een inhoudelijke exclusienorm gehanteerd. Vragen die door de respondenten niet onmiddellijk relevant werden geacht, verdwenen uit de itempool. Ook vragen die te zeer ingingen op specifieke juridische details, die weinig met basisverhoortechnieken te maken hebben, werden geëlimineerd.

### *Het tweede vooronderzoek*

Naar aanleiding van het eerste vooronderzoek werden dus een aantal vragen gewijzigd of weggelaten. Tevens werden enkele nieuwe vragen toegevoegd aan de itempool. Het tweede onderzoek werd opgezet in functie van een gedetailleerde itemanalyse (GOLDEN, SAWICKI & FRANZEN, 1994) waarmee de bruikbaarheid van elke vraag afzonderlijk en de validiteit van de toets als geheel werd nagegaan. In totaal werden 255 kennistoetsen verspreid over vijf verschillende korpsen (drie rijkswachtbrigades, één korps van de gerechtelijke politie bij de parketten en één gemeentepolitiekorps). Ongeveer veertien dagen nadien werden 195 vragenlijsten (76 %) ingevuld teruggestuurd of opgehaald. De non-respons (24 %) had vooral te maken met de zware werkdruk en een gebrek aan tijd om de vragenlijst binnen de veertien dagen in te vullen. In het kader van de construct-validiteit werd onderzocht hoe de vier inhoudsblokken correleerden met de totaalscore. Per blok werd de correlatie berekend tussen 'de score op het specifieke blok' en de 'totaalscore verminderd met de score op dit blok'. Een positieve correlatie is een indicatie voor het feit dat elk blok afzonderlijk meet wat de toets meet, hetgeen pleit voor de construct-validiteit. De vier grote inhoudsblokken correleerden positief (op 1 %-niveau) met de totaalscore. Voor het juridische blok is de correlatie  $r = .42$ , voor de voorbereiding  $r = .51$ , voor het eigenlijke verhoor  $r = .55$  en voor de basisluistervaardigheden  $r = .54$ . Om uitspraken te doen over de bruikbaarheid van de verschillende vragen, werd vraag per vraag geanalyseerd. Er

werden correlaties berekend tussen de scores op elke vraag afzonderlijk en (1) de score op het inhoudsblok waartoe de vraag behoorde en (2) de totaalscore. Door elk van deze aspecten te onderzoeken, konden er conclusies worden getrokken omtrent de bruikbaarheid van elke vraag afzonderlijk voor de volgende versie. Na analyse bleek dat 28 vragen onvoldoende correleerden met hetzij het blok waartoe ze behoorden, hetzij de gehele toets. Bovendien waren er geen inhoudelijke argumenten om deze vragen vooralsnog te behouden (andere negatief of zwak correlerende vragen werden wel behouden om redenen van relevantie). Op deze manier werden 28 vragen geëlimineerd uit de itempool en bleef er een bestand van 48 vragen over.

### *Het derde vooronderzoek*

Het derde vooronderzoek werd opgezet om de kennistoets, gewijzigd op grond van het tweede vooronderzoek, opnieuw te evalueren. In totaal werden 146 kennistoetsen verspreid over vier verschillende politiediensten (3 rijkswachtbrigades en 1 politiekorps). De afname gebeurde in vier groepen, op een ogenblik dat er normaal bijscholing was voorzien. De vier inhoudsblokken correleerden positief (op 1 %-niveau) met de totaalscore. Voor het juridisch blok was de correlatie  $r = .45$ , voor de voorbereiding  $r = .45$ , voor het eigenlijke verhoor  $r = .36$  en voor de basisluistervaardigheden  $r = .36$ . Deze positieve correlatie was een indicatie dat elk blok afzonderlijk meet wat de toets meet. Op basis van correlaties tussen de scores op de vraag afzonderlijk en (1) de score op het inhoudsblok en (2) de totaalscore, kon een uitspraak worden gedaan over de bruikbaarheid van de 48 vragen in de definitieve kennistoets. Slechts één vraag was onbruikbaar. Dit had op de eerste plaats te maken met de dubbelzinnige en misleidende formulering van de vraag. Deze vraag werd verwijderd uit de kennistoets. Na het elimineren van deze vraag werd de coëfficiënt alfa<sup>4</sup> berekend voor de 47 definitieve vragen. Nadat elk antwoord dichotoom werd gescoord,<sup>5</sup> leverde de kennistoets een alfa-coëfficiënt van  $.77$  op, die bevredigend is. Tot slot werd op basis van de data uit het laatste vooronderzoek nagegaan welke vragen het best in staat zijn te differentiëren tussen subjecten met uitstekende dan wel ondermaatse kennis van het politieel verhoor. Op basis van hun ranking van de totaalscore op

4. Deze coëfficiënt is een conservatieve index voor de interne consistentie van een toets (CRONBACH, 1951).

5. Deze dichotomie werd bekomen door de ontbrekende antwoorden als fout te beschouwen en geen giscorrectie in rekening te brengen voor foutieve antwoorden op de meerkeuzevragen.

de kennistoets werden de onderzoekssubjecten opgesplitst in drie groepen: (1) laagscissors (n=50), (2) middelscissors (n=47) en (3) hogscissors (n=49). Vervolgens werden de dichotome itemscores (goed/fout) gekruist met de dichotome groepsvariabele (laag-/hogscissors). Voor elk item werd een phi-coëfficiënt berekend. Positieve coëfficiënten geven aan dat het betreffende item in de juiste richting discrimineert, m.a.w. dat subjecten die hoog scoren op de totale test, ook een hoge score op het item behalen. Hoe hoger de phi-coëfficiënt, hoe hoger het discriminatief vermogen van het item (GOLDEN, SAWICKI & FRANZEN, 1994). Deze analyse leverde één negatieve phi-coëfficiënt op, die te wijten was aan een te strenge correctienorm. Met uitzondering van zes vragen, behaalden de overige 39 positief correlerende vragen een significante discriminatie-index (9 vragen op het 5 %-niveau, 13 vragen op het 1 %-niveau en 17 vragen op het 0.1 %-niveau).

### BESLUIT

Dankzij de constructie en het uitgebreide vooronderzoek met betrekking tot de kennistoets 'het politieel verhoor', zijn de onderzoekers in staat een valide en betrouwbare uitspraak te doen over het kennispeil van politieagenten die de toets invullen. Dit instrument is volledig geënt op de basisverhoortechniek, beschreven door VAN DE PLAS (2000). De toets meet de kennis van vier belangrijke aspecten van het politieel verhoor: het wettelijk kader, de voorbereiding, het eigenlijk verhoor en de basisluistervaardigheden.

### REFERENTIES

CRONBACH, L.J., "Coefficient alpha and the internal structure of tests", *Psychometrika* 1951, 16: 297-334.

GOLDEN, G., SAWICKI, R.F. en FRANZEN, M.D., "Test construction", in GOLDSTEIN, G. en HERSEN, M. (red.), *Handbook of psychological assessment*, New York, Pergamon Press, 1994.

MCGURK, B.J., CARR, M.J. en MCGURK, D., *Investigative interviewing courses for police officers: an evaluation*, London, HMSO, 1993.

VAN DE PLAS, M., *Handboek politieverhoor: basistechnieken*, Brussel, Politeia, 2000.

BOGAERTS, S., UYTTENDAELE, A., VERVAEKE, G., GOETHALS, J. en VAN DE PLAS, M., *Onderzoek naar de praktijk-effectiviteit van een voortgezette opleiding in de basisverhoortechniek: eindrapport*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, 1999.

BOGAERTS, S., UYTTENDAELE, A., VERVAEKE, G., GOETHALS, J. en VAN DE PLAS, M., *Onderzoek naar de praktijk-effectiviteit van een voortgezette opleiding in de basisverhoortechniek: tussentijds rapport I*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, 1999.

BOGAERTS, S., UYTTENDAELE, A., VERVAEKE, G., GOETHALS, J. en VAN DE PLAS, M., *Onderzoek naar de praktijk-effectiviteit van een voortgezette opleiding in de basisverhoortechniek: tussentijds rapport II*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, 1999.

BOGAERTS, S., VAN BEEK, G., VERVAEKE, G., GOETHALS, J. en VAN DE PLAS, M., *Onderzoek naar de praktijk-effectiviteit van een voortgezette opleiding in de basisverhoortechniek, eindrapport*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, 2000.

BOGAERTS, S., VAN BEEK, G., VERVAEKE, G., GOETHALS, J. en VAN DE PLAS, M., *Onderzoek naar de praktijk-effectiviteit van een voortgezette opleiding in de basisverhoortechniek, tussentijds rapport*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, 2000.

Gert VAN BEEK\*, Stefan BOGAERTS,  
Geert VERVAEKE, Johan GOETHALS

\* De eerste auteur is te bereiken via:  
gert.vanbeek@law.kuleuven.ac.be.